

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra porovnávej religionistiky
Gondova 2, P.O.BOX 32, 81499 Bratislava

v Bratislavě, 10. 9. 2019

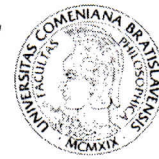
Věc: Oponentský posudek na habilitační práci: PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.: *Muslimové a islám v Česku: nová agenda a životní světy*, Olomouc, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2019.

Habilitační práce Daniela Topinku klade za cíl zpracovat problematiku islámu a muslimů v ČR po r. 1989. Na první pohled se může zdát, že je to téma zpracovaná již několika autory (v bibliografii předložené práce najdeme téměř kompletní výčet titulů k dané problematice včetně samotného autora), nicméně Daniel Topinka ve své habilitační práci zvolil v dosavadním bádání málo preferovanou metodu a to sociologický přístup kvantitativního výzkumu. Straší práce o muslimech a islámu v ČR, (resp. Československu) preferují historické přístupy, nebo kvalitativní výzkum a uniká jim tak několik společenských jevů, které lze uchytit a analyzovat s pomocí výsledků kvantitativního výzkumu, proto hned na začátku svého posudku musím konstatovat, že Topinkova práce zaplňuje zatím prázdné místo v bádání o islámu a muslimech v ČR a to nejen v českém, ale do určité míry i v širším středoevropském kontextu.

Předložena práce jistě není prvním autorovým publikačním počinem v daném tématu. Topinka na základě svých výzkumů již vydal četné studie a to jak samostatné a taky jako vedoucí výzkumných týmů (autor to sám popisuje v úvodu práce) a jeho habilitační práce je vyvrcholením a syntézou jeho dlouhodobého badatelského záměru: sociologického výzkumu muslimů a islámu v ČR a to v širším společenském kontextu. Nicméně výzkum byl obtížný již kvůli tomu, že během jeho realizace (2012-2015) se postavení islámu v ČR a to jak ve společenských tak i v politických kontextech se značně změnili, jak píše autor „došlo k nastolení nové agendy, což pro výzkum představovalo novou výzvu. V habilitační práci se věnuji tomu, jak k nastolení agendy v Česku došlo a jak se toto odrazilo v životních světech muslimů.“ Tímto autor definuje cíl své práce poměrně jasně. Pokud jde o metodologii je to syntéza několika přístupů a metod, o kterých autor podrobně zmiňuje v úvodu své práce. Používání několika přístupů je nevyhnutné k uchopení komplexnímu tématu práce a autor dokázal dané přístupy vzájemně propojit do smysluplné syntézy.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra porovnávej religionistiky
Gondova 2, P.O.BOX 32, 81499 Bratislava

Nebudu se ve svém posudku věnovat podrobnému popisu obsahu jednotlivých kapitol a podkapitol, autor to již ve své obhajobě určitě udělal. Můžu jenom konstatovat, že pokud je o členění práce, předložený text je vhodně strukturovaný a dělí se o metodologicky o tematicky odlišné dvě hlavní části. První část (kap. 2 *Muslimové a islám v Česku po roce 1989*) je více popisná a je věnována jednotlivým historickým etapám dějin muslimů a islámu v českém a československém kontextu a nastolování agendy v prostoru médií, veřejnosti a částečně i politiky a do významů utvářejících se v životních světech muslimů žijících v ČR a reagujících na dění ve veřejném prostoru. V této části, zejména v jeho druhé půlce Topinka velice jasně a přehledně sumarizuje, jak vědeckou debatu o bádání muslimů a islámu v ČR tak i statistická a jiná data o muslimech a islámské komunitě v zemi. Nicméně v části 2.2.1 v grafu 1 (*Srovnání poměrného zastoupení islámských subcivilizací v ČR podle geografického členění*, s. 39) pokud jde o definici geografických, nebo spíš etno-náboženských skupin muslimů v ČR považuji autorovu klasifikaci za poměrně zavádějící. Např. kam podle dané klasifikace patří šiité z Libanonu (perská šiitská nebo arbská sunnitská), alevité z Turecka (turkitská sunnitská nebo perská šiitská) nebo ismáilité z Indie (perská šiitská nebo indoárijská sunnitská)? Trochu závažnější problém podle mého názoru představuje používání termínu „Čech“ ve výzkumech. Jedná se o značný rozdíl v občanské a etnické definici toho kdo je „Čech“ v prvním případě se jedná spíš o občana ČR a druhém za etnickou příslušnost. Právě pro výsledky dotazníku pro výzkum muslimů – kteří jsou často nečeského etnického původu – to může sehrávat klíčový rozdíl. Např. v grafu 16 na s. 81 je uveden: „Pro lidi, kteří nesdílejí české zvyky a tradice, je nemožné, aby se stali úplnými Čechy“ zatím co by dle mého soudu bylo relevantnější přeformulovat otázku takto: „Pro lidi, kteří nesdílejí české zvyky a tradice, je nemožné, aby se stali úplnými občany ČR“ nebo: „...úplnými součásti české společnosti.“ Daný přístup je možná výsledkem adaptace západních např. anglosaských terminologií, nicméně tamní definice občanství (Nationality) je poněkud jiné než středoevropské a také jestli se badatel ptá, zda např. muslimové žijící ve Spojeném království jsou „Britové“ (British) je velice rozdílné než kdyby se zeptal, zda jsou Angličané, Skotové nebo Velšané apod.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra porovnávej religionistiky
Gondova 2, P.O.BOX 32, 81499 Bratislava

Druhou časť (kap. 3 *Fenomenologie a muslimové: životní světy a morální řád*) považujú za najviac inšpiratívnu v celej habilitačnej práci, i keď práve táto časť je venovaná spíš kvalitatívnemu a nie kvantitatívnemu výskumu. Topinka i túto časť spracoval se systematickosti a prehľadnosti, ktorý jsme viděli v předcházející kapitole. Autor začne s rozborom štúdií o muslimoch v ČR, ktoré využívajú kvalitatívny prístup a majú charakter buď tematický, alebo komunitný. Za nezdaňilejšiu časť považujú podkapitulu 3.3 Životní světy muslimů: od agendy k morálnímu řádu. Autor v této části textu se zaměřuje „na popis zkušenosti muslimů spojené s nastolením veřejné agendy o nich samých. (...) protože (...) právě ona bývá opomíjena i v akademickém diskurzu.“ (s. 118).

Pokud jde o formální podobu práce ta až na občasné překlepy je standardní akademická. Text do velké míry doplňují grafy, tabulky a mapy, které jsou velice přínosné, pokud jde o přehlednost a informativnost. Jak to dokládá i bibliografie práce je založena na relevantní literatuře a datových archívech jakožto i na originálním vlastním terénním výskumu autora.

Předkládaná práce **PhDr. Daniela Topinku, Ph.D.: *Muslimové a islám v Česku: nová agenda a životní světy*** je originálním, badateľsky zdařilým a svým obsahem informatívnym spracovaním daného tématu. Moje kritické poznámky a pripomínky majú jenom dílčí charakter, proto na závěr můžu konstatovat, že na základě predloženej habilitačnej práce plne doporučuji komisi pokračovať v habilitačnom řízení uchazeče.

S úctou:

doc. Mgr. Attila Kovács, Ph.D.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra porovnávej religionistiky
Gondova 2, P.O.BOX 32
81499 BRATISLAVA